

* Айтулы даталар, айтулы тұлғалар...

Ақын Дәуітәлі Стамбеков – 70 жаста

Дауылпаз ақын Дәуітәлі

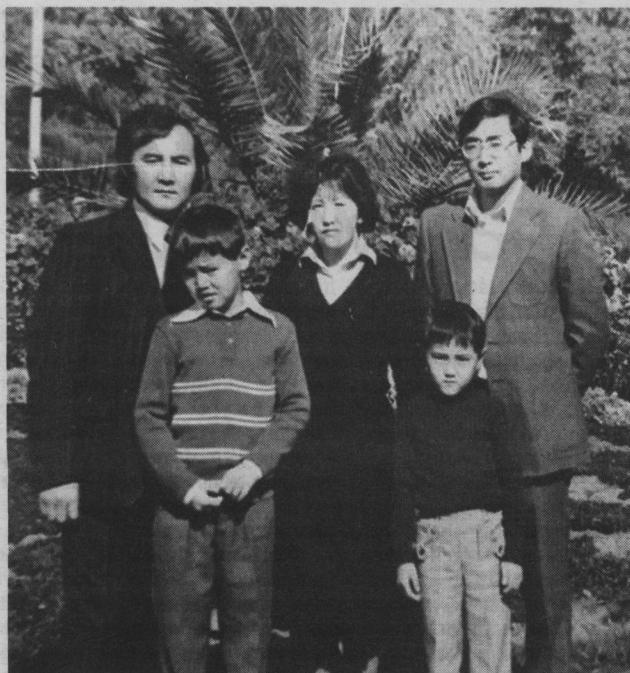
Қазақ поэзиясының шоктығы биік бір тұлғасы, халықаралық «Алаш» сыйлығының иегері, дауылпаз ақын – Дәуітәлі Стамбеков. Дәуітәлі Стамбеков үстіміздегі жылдың ақпан айында 70 жасқа толды. Баспасөз беттерінде ақының 70 жылдығына орай ессе-естеліктер жарияланып, Қарағанды қаласында шығатын республикалық «Қасым» журналы Д.Стамбековке тұтас бір санын арнап жатыр.

Ақындың қуатының көзі енді ашылып, кемеліне келіп, кемерінен ақтарыла, асып-тасатын нағыз дер шағында, ақын Дәуітәлі мына жарық жалғанмен кошқош айттысып, бар-жоғы елу екі жасында ана дүниеге аттанып кеткенін жыр сүйер қауым жақсы біледі.

Әлі есімде, осыдан түп-тұра жиырма жыл бұрын, Ақтогай халқы ақын ұлының ердің жасы елуге толған мерејжасын дүркіреппін өткізіп, иығына шапан іліп, астына ат мінгізіп, арқа-жарқа тойлаган болатын. Дәкенінің елу жасын досы, ел тас жаратын таланттын бағалап, Ақтогайдың «Мұқағалиы» атап кеткен, мені шығармашылыққа сүйреп әкелген үстазым, ақын Үміттай (Мұбарақ) ұйымдастырып, біз аты аңызға айналған ақын ағаларымыздың қолына су құйып, сұлық ұсынып, қызыметін жарап едік. Ол енді, ұзын сонар белек әнгіме.

Ақын Дәуітәлі 70 жасқа келді дедік. Ақынның 70 жылдығын елдін қатарынан қалмай, біз де, газетіміздің арнағы бетін арнап, тоptама өлеңдерін жарияладық. Рухы разы болсын дедік. Ақынды еске алу – баршаға парыз.

Парызында ойлап, қарекет жасап жатқан жалғыз біз емес

екенбіз. Ақпанның 28 жүлдізында Қарағанды шәрінің аспанында ақын рухы көкте шалқып, кара маржанды кала жүртшылығы өлең-жырдың тұнығына қанып, әдемі кештің күесі болды. Бұл арада кештің өтүіне үйіткы болып отырган «Болашақ» колледжінің директоры, экономика ғылыминың кандидаты Ф.Мамыраеваның және үлгіткің өнердің жанашыры, КР Парламенті Мажілісінің депутаты Н.Дулатбековтердің аттарына қанша алғыс айтсақ та орынды. Баянды бастаманы жүзеге асыруши атамыш оку орнының үстазы, белгілі

акын Лияс Мұқай екендігін мерејін тасытып және айта кетуіміз керек.

Кеш Караганды қаласындағы С.Сейфуллин атындағы драма театрында өтті. Жыр кешін Мемлекеттік сыйлықтың иегерлері, қазақтың қабыргалы қос ақыны Н.Айтov, Ү.Есдәuletov және халықаралық «Алаш» сыйлығының иегері, ақын ақын, жерлесіміз С.Ақсұңқарұлы ашым, ақының әділестізікке төзбейтін тұрашылдығы, өзеге қамқорлық көрсетуге бейім тұратын бауырмалдығы, достыққа адап, ер мінезі тұрасында, тебірене ой толғап, Дәукең жайлар қызықты естеліктерден сыр шертіп, елең оқыды.

Кеншілер шаһарында байрағын желбіреткен жыр кешіне ақбас Алатаудың баурайындағы шырайлы Алматы, еркес Есілдің жағалдаудың асем Астана қаласынан арнағы ат сабылтып келген атақтары алты Алашқа мәшүр ақын-жазушылар Т.Жүртбай, Н.Айтov, Ү.Есдәuletov, Р.Мұқанова, журналистер Ж.Ауышбаев, С.Жәмкенұлов (әділет полковнігі) А.Несілбай, әлем мойындар, «Ғасыр адамы» атанған ғалым Т.Көкетаев сынды айтулы тұлғалар бар. Бұлардың барлығы кезіндегі ақын Дәуітәлінің көзін көріп, тонның ішкі бауындағы етене арапасып, шығармашылық сапарда үзенгі қағыстырып қатар жүрген. Дәукеңнің қаламгерлік қарым-қабілетін, адами болмыс-бітім таныған. Әбрірінің ақын жайлар өзіндік айтар ойы, берер бағасы бар.

Одан әрі жыр кешінің көрігін «Болашақ» колледжінің студенттері қыздырып, ақынның өлмес өміршен өлеңдерін, нақышына келтіре оқып, жүртшылықтың ыстық ықыласына бөленді. Келесі бір кезекте сахна төріне Ақтогай аудандық мәслихаттың хатшысы Р.Әбеуов көтеріліп, ақынның туып-өсken жерінің, елінің ыстық сәлемін жеткізді. Кеш қонақтары мен жыр сүйер қауым алдына сал домбырасын өнгеріп, Алаштың арқалы әншісі Дәуренбек Әркенов шыққанда, дүр сілкінді. Дәуренбек Шашекенің «Аккайын» әнін асқақтата шырқап, бір қайырып тастағанда, театр іші сілтідей тұнды. Дәукең бір демде ақын Н.Айтотовтың сезіне жазылған «Дәурен-ай» әнін әуелетіп, ақынның өлең-жырын тұндалап, арқаланып отырган әлеуметтің дөлебесін қоздырып және бір желпіндіріп өтті.

Қарағандылықтар мен кеш қонақтары аты алты Алаштан асып, алты құрлықа тарап, данқы мен дақпырты аңызға айналған «Тоқырауын толқындары» халықтық ән-би ансамблінің вокалдық орындаудың ағыны «Қызылқұмда ауылым», «Ақтогай – алтын бесігім» әндерін ыстық ықыласпен қабылдан, дуылдатып қол соқты.

Ақынның жары Фарида женгеміз, ага-бауырлары Манағұл, Даңағұл, Дархан,

балалары Махамбет, Расул және өзге де туыс-туғандары Қарағанды халқына, кешті үйімдастырып отырган «Болашақ» колледжінің басшылығы мен ұжым атына Дәукеңнің 70 жылдық мерејжасын жоғары дәрежеде өткізу, ақынға күрмет көрсеткен еңбектерін үшін шекіз алғыстарын білдіріп, раҳметтерін жаудырды.

Сәтін салса ақын Дәуітәлінің 75 жылдығына орай

өткізілетін мерејі - жастық кештері одан әрі жалғасын тауып, туган жері Ақтогайда, шығармашылық қалыптасқан Алматы қала-сындағы Жазушылар

Одағында өткізілетін шығар деген дәмеміз бар. «Әкім ақының іздеген ел бакыты» деп қазақ бекер айтпаған шығар. Ақынның жоқшылары, іздеушілері жоқ емес, құдайға шукір, бар екендігін көрдік. Демек, ақынымызды ұлықтау шаралары сәтімен жалғасын табады деген ойға сенім артамыз. Бастисы, ел аяулы да ардақты ақының жадынан шығармай, есіне алып, қошемет-құрметіне бөлеп, насиҳат жұмыстарын бастап кетті. Қамшының сабындағы қысқа ғұмырында артында өміршең өлмес мол мұра, қазақ поэзиясының алтын корына жауъар жырларын қалдырып кеткен ақынның арманы жоқ. Оған біз осы кеш барысында жүртшылықтың ақынға деген шекіз ыстық ықылас-пейілінен аңғарып, қөзімізді жеткіздік.

Сол секілді кеш барысында «Дәуітәлі Стамбеков деген кім? Қандай ақын? Оның азаматтық тұлғасы қандай?» деген сұраптарға толықтай жауп таптық. Мен Үмкенің арқасында Дәукеңмен бірнеше рет жүздесіп, дәмдес болды. Жоғарыда айттым, ақын Үмітай Дәукеңді, Серікті (Ақсұңқарұлы) аузынан тастамайтын. Біз секілді артынан ерген шәкіртеріне үнемі үлгі тұтып отыратын. Мен көрғен Дәуітәлі өте сабырыл, үстамды, әр сөзін саралап, саламактап сөйлейтін, өзгөн тұндалап, пікірімен санаға білеттің айрықша жан-ды. «Арқа еңбеккери» газетінің редакциясында, өзге де жерде екі-үш мәрте бас

косып, арқа-жарқа отырыс жасағанымыз бар. Е-е-е, ол да бір дәүрән...

Иә, хакім Абай «Өлді деуге бола ма, айттыңдаршы, өлмейтүғын артында сөз қалдырған...» депті. Олай болса, дана Абайға, данишпан Абайға біздің де алып-қосарымыз жоқ.

Мұсіркен СЕЙДАХМЕТ, Қарағанды қаласы